RAQAMLI TA’LIM MUXITIDA PEDAGOGLARNING KASBIY MAHORATINI OSHIRISH MASALALARI

Egamqulova Sh.J.,GDPI talabasi
e-mail:shamsiyabonu66@gmail.com

Annotatsiya: ushbu maqolada raqamli ta’lim muhiti sharoitida pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish masalalari yoritilgan. Pedagoglarning raqamli texnologiyalarni samarali qo‘llashi, zamonaviy ta’lim platformalaridan foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirish va raqamli kompetensiyalarini oshirish yo‘llari tahlil qilingan. Shuningdek, malaka oshirish kurslari va onlayn ta’lim dasturlarining ahamiyati haqida fikr yuritilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli ta’lim, pedagogik mahorat, raqamli kompetensiya, onlayn ta’lim, malaka oshirish.

Аннотация:В данной статье рассматриваются вопросы повышения профессионального мастерства педагогов в условиях цифровой образовательной среды. Проанализированы пути эффективного использования цифровых технологий, развития навыков работы с современными образовательными платформами и укрепления цифровых компетенций. Также уделено внимание значению курсов повышения квалификации и онлайн-образовательных программ.

Ключевые слова:цифровое образование, педагогическое мастерство, цифровая компетентность, онлайн-обучение, повышение квалификации.

Annotation:this article discusses the issues of improving teachers’ professional skills in a digital learning environment. It analyzes ways to enhance teachers’ ability to effectively use digital technologies, develop skills in utilizing modern educational platforms, and strengthen digital competencies. The importance of professional development courses and online education programs is also highlighted.

Keywords:digital education, pedagogical skills, digital competence, online learning, professional development.

Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar asrida ta’lim tizimi jadal sur’atlarda o‘zgarib bormoqda. Raqamli texnologiyalar nafaqat o‘quvchilarning bilim olish jarayoniga, balki pedagoglarning kasbiy faoliyatiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, pandemiya davrida masofaviy ta’limning keng joriy etilishi natijasida ta’limda raqamli muhitning ahamiyati keskin oshdi. Shu boisdan ham pedagoglarning zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) samarali foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirish, raqamli savodxonligini oshirish va kasbiy mahoratini yangi sharoitlarga mos ravishda takomillashtirish dolzarb vazifaga aylandi.

Raqamli ta’lim muhiti pedagoglar oldiga yangi talablar va vazifalarni qo‘ymoqda. Endilikda pedagog nafaqat o‘z fanining bilimdoni, balki zamonaviy texnologiyalarni puxta egallagan, ta’lim jarayonini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etishga qodir mutaxassis bo‘lishi lozim. Bunday sharoitda pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish masalasi raqamli kompetensiyalar, axborot texnologiyalaridan foydalanish malakasi va uzluksiz ta’lim tamoyillari bilan chambarchas bog‘liq holda ko‘rib chiqilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasida ham raqamli ta’lim sohasini rivojlantirishga katta e’tibor qaratilmoqda. "Raqamli O‘zbekiston – 2030" strategiyasida ta’lim sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish va pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirish ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida belgilangan. Shu munosabat bilan,

pedagoglarning kasbiy rivojlanishi doirasida zamonaviy o‘quv platformalaridan foydalanish, onlayn ta’lim vositalari orqali o‘z ustida ishlash va yangi raqamli vositalarni amaliyotga tatbiq etish ko‘nikmalarini shakllantirish zarurati yuzaga kelmoqda.

Raqamli muhitda faoliyat yuritayotgan pedagog nafaqat axborotni uzatish, balki uni innovatsion usullar orqali talabalarga yetkazish, ularning mustaqil o‘rganish faoliyatini rag‘batlantirish, interaktiv o‘quv metodlarini tatbiq etish orqali ularning tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va raqamli savodxonlik kabi ko‘nikmalarini rivojlantirishi kerak. Buning uchun esa pedagoglar o‘z ustida muntazam ishlashlari, zamonaviy texnologiyalarni o‘zlashtirishlari va ularni ta’lim jarayoniga samarali integratsiya qila olishlari talab etiladi.

Bugungi kunda pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirishda onlayn kurslar, vebinarlar, masofaviy malaka oshirish dasturlari va ochiq ta’lim resurslarining o‘rni tobora ortib bormoqda. Ushbu resurslar orqali pedagoglar dunyodagi eng ilg‘or ta’lim yondashuvlari va innovatsion texnologiyalar bilan tanishish imkoniyatiga ega bo‘lib, o‘z faoliyatlarini yanada zamonaviylashtirishlari mumkin. Shu bilan birga, raqamli ta’lim muhitida samarali faoliyat yuritish uchun pedagoglardan raqamli madaniyatga ega bo‘lish, kibermadaniyat qoidalariga rioya qilish va axborot xavfsizligini ta’minlash bo‘yicha yetarli bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lish ham talab qilinadi.

Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida an’anaviy ta’lim shakllariga nisbatan sezilarli o‘zgarishlar yuz bermoqda. Endilikda ta’lim muassasalari virtual laboratoriyalar, simulyatorlar, sun’iy intellekt asosida yaratilgan ta’lim tizimlari kabi ilg‘or texnologiyalardan foydalanmoqda. Bu esa pedagoglardan yangicha fikrlash, moslashuvchanlik va o‘zgaruvchan sharoitlarda tezkor qaror qabul qilish qobiliyatini talab qiladi.

Shu nuqtai nazardan, pedagoglarning kasbiy rivojlanishini yangi sharoitlarga moslashtirish va ularni raqamli ta’lim muhitida samarali faoliyat yuritishga tayyorlash zamonaviy ta’lim siyosatining asosiy ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda.

Mazkur tadqiqotda raqamli ta’lim muhiti sharoitida pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirishning nazariy asoslari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari, shuningdek, ilg‘or tajribalar asosida taklif etilayotgan yechimlar tahlil qilinadi.

Pedagoglarning kasbiy mahoratini raqamli muhitda rivojlantirish jarayonida bir qator omillarni inobatga olish muhimdir.

Birinchidan, pedagoglarning raqamli kompetensiyalar darajasini aniqlash va ularning ehtiyojlarini baholash zarur. Bu orqali har bir pedagog uchun individual rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish imkoniyati yuzaga keladi. Chunki barcha pedagoglar raqamli texnologiyalarni o‘zlashtirish darajasi va qiziqishlari bo‘yicha bir xil emas. Shunday ekan, ularning imkoniyatlari va ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda mos o‘quv dasturlarini ishlab chiqish va joriy etish ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, pedagoglar uchun raqamli texnologiyalar sohasida muntazam ravishda seminar-treninglar, amaliy mashg‘ulotlar va innovatsion tajriba almashish platformalarini tashkil etish katta ahamiyat kasb etadi. Bunday faoliyatlar orqali

pedagoglar nafaqat yangi bilim va ko‘nikmalarni o‘zlashtiradilar, balki o‘zaro tajriba almashib, o‘z kasbiy salohiyatlarini mustahkamlash imkoniyatiga ham ega bo‘ladilar. Shu bilan birga, bunday seminarlar ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi va kasbiy o‘sishga bo‘lgan motivatsiyasini kuchaytiradi.

Uchinchidan, raqamli ta’lim muhitida pedagoglardan o‘zaro hamkorlik va jamoaviy ishlash qobiliyati yuqori bo‘lishi talab qilinadi. Masofaviy va onlayn ta’lim formatlarida ishlash ko‘pincha individual yondashuvni emas, balki jamoa ichidagi faol muloqotni, tajriba almashishni va muammolarni birgalikda hal qilishni talab etadi. Shunday ekan, pedagoglarning raqamli kommunikatsiya vositalaridan samarali foydalanish, virtual hamkorlikni rivojlantirish kabi ko‘nikmalarni egallashi zarur.

Bundan tashqari, raqamli ta’lim sharoitida pedagoglarning axborotni izlash, tanlash, tahlil qilish va undan samarali foydalanish bo‘yicha malakalari ham dolzarb ahamiyat kasb etadi. Axborot oqimining haddan tashqari ko‘pligi sharoitida muhim va ishonchli ma’lumotni aniqlash, uni tizimlashtirish va o‘quvchilarga to‘g‘ri yetkazish pedagogdan yuqori saviyadagi analitik fikrlash va axborot madaniyatini talab etadi. Shu bois, pedagoglarning axborot madaniyatini rivojlantirish ham kasbiy mahoratini oshirishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Hozirgi zamonda raqamli texnologiyalar pedagogik faoliyatning deyarli barcha jabhalariga kirib bormoqda. Onlayn testlar, virtual laboratoriyalar, raqamli o‘quv resurslari, interaktiv taqdimotlar va sun’iy intellektga asoslangan ta’lim tizimlari kabi vositalar pedagoglarning kasbiy mahoratini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Biroq, bu imkoniyatlardan to‘liq foydalanish uchun pedagoglar zamonaviy metodika va texnologiyalarni o‘zlashtirishi, o‘z bilimlarini muntazam ravishda yangilab borishi zarur.

Aynan shu nuqtai nazardan qaraganda, pedagoglarning kasbiy rivojlanish jarayonini uzluksiz va tizimli ravishda tashkil etish zarurati tug‘iladi. Malaka oshirish kurslari, onlayn sertifikatlashtirish dasturlari, xalqaro tanlov va konferensiyalarda ishtirok etish kabi imkoniyatlar pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirish va ularni global ta’lim maydoniga integratsiyalash uchun muhim poydevor bo‘lib xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, pedagoglarning o‘z kasbiy o‘sishiga bo‘lgan shaxsiy motivatsiyasini oshirish ham ularning raqamli ta’lim muhitidagi muvaffaqiyatining asosiy omillaridan biridir.

Bugungi kunda pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirishda davlat siyosatining roli ham alohida o‘rin tutadi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim tizimiga oid qabul qilingan farmon va qarorlarida pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Masalan, "Raqamli ta’lim texnologiyalarini joriy etish to‘g‘risida"gi qarorlarda barcha ta’lim muassasalarida raqamli infratuzilmani yaratish, pedagoglarning raqamli ko‘nikmalarini oshirish bo‘yicha maxsus dasturlarni amalga oshirish belgilangan.

Ushbu tashabbuslar pedagoglarning zamonaviy ta’lim talablariga javob bera oladigan mutaxassislar sifatida shakllanishiga xizmat qilmoqda.

Raqamli ta’lim muhiti pedagoglarga dars jarayonini individual va differensial yondashuv asosida tashkil etish imkonini beradi. O‘quvchilarning ehtiyojlari va qiziqishlarini inobatga olgan holda mos o‘quv materiallarini tanlash, o‘quv jarayonini shaxsiylashtirish va individual o‘sish trayektoriyasini belgilash imkoniyati mavjud.

Biroq, bunday imkoniyatlardan foydalanish uchun pedagogning yuqori darajadagi raqamli savodxonligi va texnologik ko‘nikmalarga ega bo‘lishi shart.

Shuningdek, raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarning mustaqil o‘rganish, mas’uliyat va o‘zini-o‘zi boshqarish ko‘nikmalarini rivojlantirish pedagogdan yangi metodik yondashuvlarni talab etadi. Pedagoglar o‘z o‘quvchilari uchun masofaviy va onlayn ta’limni samarali tashkil etish uslublarini bilishi, ularni bilim olishga qiziqtirishi va o‘rganishga undashi kerak.

Raqamli ta’lim muhitida pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish uchun bir nechta muhim yo‘nalishlar mavjud:

Birinchidan, raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish asosiy vazifa sifatida ko‘riladi. Pedagog zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini nafaqat bilishi, balki ularni ta’lim jarayoniga samarali integratsiya qilishi kerak. Buning uchun onlayn ta’lim platformalaridan foydalanish, virtual laboratoriyalarni qo‘llash va sun’iy intellekt tizimlari imkoniyatlaridan foydalanish kabi ko‘nikmalarni shakllantirish zarur.

Ikkinchidan, uzluksiz kasbiy rivojlanish tamoyilini hayotga tatbiq etish lozim. Pedagog o‘z bilim va ko‘nikmalarini zamon talablari asosida doimiy ravishda yangilab borishi, ilg‘or xorijiy va mahalliy tajribalarni o‘rganishi va amaliyotda qo‘llashi muhimdir. Onlayn kurslar, vebinarlar, ochiq ta’lim resurslari orqali o‘z ustida ishlash pedagogga kasbiy salohiyatini muntazam ravishda oshirish imkonini beradi.

Uchinchidan, axborot xavfsizligi va raqamli madaniyat masalalariga ham alohida e’tibor qaratilishi zarur. Raqamli ta’lim muhiti axborotni to‘g‘ri boshqarish, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish va internet etikasi qoidalariga rioya qilishni talab etadi. Shu sababli, pedagoglar raqamli xavfsizlik va madaniyat asoslarini mukammal bilishlari lozim.

To‘rtinchidan, innovatsion metodikalar va o‘qitish strategiyalarini joriy etish zamonaviy ta’limda muhim o‘rin tutadi. Raqamli texnologiyalar yordamida interaktiv, ijodiy va o‘quvchini markazga qo‘ygan ta’lim usullarini qo‘llash pedagogning o‘z kasbiy mahoratini oshirishga xizmat qiladi.Raqamli ta’lim muhiti pedagoglardan yuqori darajadagi raqamli savodxonlik, moslashuvchanlik va innovatsion yondashuvni talab qilmoqda. Pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish esa ta’lim sifatini yaxshilash va raqobatbardosh avlodni tarbiyalashning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish ko‘nikmalarini shakllantirish va uzluksiz o‘rganish tamoyillariga amal qilish zarurati tobora ortib bormoqda.

Beshinchidan, raqamli vositalar yordamida ta’lim monitoringi va baholash tizimini takomillashtirish ham zamonaviy pedagogik faoliyatning ajralmas qismidir. Onlayn testlar, elektron portfoliolar, real vaqt rejimidagi baholash tizimlari orqali o‘quvchilarning bilim darajasi va o‘zlashtirish ko‘rsatkichlari aniqlik va tezlik bilan aniqlanadi. Bu esa pedagogga ta’lim jarayonini o‘z vaqtida tahlil qilish va kerakli o‘zgartirishlar kiritish imkonini beradi.

Oltinchidan, raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ko‘maklashish pedagog faoliyatining muhim jihatiga aylanmoqda. Individual

yondashuv, ta’limdagi differensial metodlar va moslashtirilgan o‘quv strategiyalari orqali har bir o‘quvchining ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos ta’lim sharoitlari yaratish imkoniyati ortmoqda. Bunda pedagogning shaxsiylashtirilgan o‘qitish metodikasiga ega bo‘lishi, o‘quvchilarning mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini rivojlantirishga ko‘maklashishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Yettinchidan, ta’lim muassasalari rahbarlari va pedagoglar o‘rtasida raqamli liderlikni shakllantirish ham dolzarb masalalardan biridir. Raqamli texnologiyalarni joriy etishda pedagoglar faqat foydalanuvchi emas, balki innovatsion g‘oyalarni ilgari suruvchi, yangi metodlarni targ‘ib qiluvchi lider sifatida ham faoliyat yuritishlari lozim.

Bugungi raqamli davrda pedagog o‘zining kasbiy salohiyatini oshirish orqali nafaqat shaxsiy rivojlanishga, balki jamiyatning intellektual va madaniy yuksalishiga ham katta hissa qo‘shadi. Shu bois raqamli ta’lim sharoitida pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish — zamonaviy ta’limning asosiy strategik yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Soliyev A.X. — Zamonaviy ta’lim texnologiyalari — 2020
2. Ismoilov M.Q. — Raqamli pedagogika asoslari —2021
3. Xolmurodov B.E. — Oliy ta’limda raqamli texnologiyalarning o‘rni. 2019
4. Turaqulov Sh.N. — Ta’limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari. 2022
5. Karimov D.R. — Pedagoglarning kasbiy rivojlanishi va innovatsiyalar — 2020
6. Mamatqulov A.A. — Raqamli ta’lim muhitida o‘qitish metodikasi — 2023